

PLATO

Tisková zpráva
26. května 2025, Ostrava

Kino Kosmos. Dorota Jurczak. Klíčky. PLATO zahajuje hlavní výstavní sezónu

Mezinárodní výstava zaměřená na fenomén Třinecka, která se inspirovala futuristickou architekturou místního kina, samostatná prezentace polské umělkyně Doroty Jurczak a druhá část interaktivního projektu Klíčky tvoří základ nabídky hlavní sezóny v ostravské městské galerii současného umění PLATO. Nová skupinová výstava *Kino Kosmos*, výstava *Doroty Jurczak: Pyk, Sciak etc.* a představení výběru z prací návštěvníků galerie *Klíčky, já a svět* zahajuje PLATO ve středu 28. května 2025 v 18 hodin a přístupné budou až do 26. října 2025.

Kino Kosmos

Výchozím bodem výstavy *Kino Kosmos* je prostor stejnojmenné budovy kina v Třinci a zvláštní význam této výjimečné modernistické stavby. „*Obraz konkrétního kina v konkrétní lokalitě, podle nás v jednom z nejzajímavějších regionů České republiky, se ve výstavě proměňuje v platformu pro hlubší úvahy o prostoru, paměti, nářečí a univerzu,*“ uvádějí k tématu výstavy její kurátorky Daniela a Linda Dostálkovy.

Pomocí audiovizuálních, sochařských a fotografických děl **Vladimíra Bichlera, Andree Greinera, Stéphanie Lagarde, Rudolfa Štafy, Markéty Žáčkové** a tří uměleckých dvojic **Persijn Broersen & Margit Lukács, Calla Henkel & Max Pitegoff, Selmeči Kocka Jusko** kurátorky nabízejí novou perspektivu pro přemýšlení o vztazích mezi filmem, jazykem, přírodním prostředím a jedinečným teritoriem. „*Výstavou Kino Kosmos diváctvo vybízíme, aby vnímalo region podobně, jako když se ponoří do filmového vyprávění: ne prostřednictvím lineárního příběhu, ale skrze fragmenty, atmosféru a emocionální stopy, které narušují stereotypní interpretaci místa. Právě o tento moment vychýlení a citlivého přehodnocení nám šlo,*“ doplňují.

Region nese stopy těžkého průmyslu a drsného prostředí, podle kurátorek má ale zároveň v sobě vnímavost k přírodě, tradicím a komunitním i rodinným hodnotám. Tento pečující

PLATO

rozměr se projevuje například v tom, jak místní obyvatelstvo udržuje živou jazykovou kulturu v podobě těšínského nářečí nebo jak vnímá krajinu nejen jako ekonomický zdroj, ale i jako prostor osobního zakotvení.

Dva vystavující pocházejí přímo z Třince. Vladimír Bichler (*1952) ve svých černobílých fotografiích zachycuje syrovou podobu pralesa Mionší a přináší velmi autentický pohled na přírodu regionu. Rudolf Štafa (1925–2014), dlouholetý pracovník propagačního ateliéru Třineckých železáren, zase ve svých plastikách, vytvořených převážně z hutních materiálů, reflektuje industriální dědictví Třince. Oba autoři vnášejí do výstavy zásadní polohy: divokost krajiny a transformovanou energii průmyslového prostředí.

Zvukovou osu výstavy tvoří rozhlasová hra Markéty Žáčkové (*1974) *Kino Kosmos – pokus o scénář*, která propojuje místní jazykové dědictví s architekturou a historií třineckého Kina Kosmos. Ženské hlasy čtoucí autorský text v regionálním dialektu (ponaszymu nebo gwara) vytvářejí situaci, v níž jazyk nepůsobí jen jako komunikační nástroj, ale jako šifra pro místní zvyklosti a rituál. Kritička umění a architektury Markéta Žáčková působící na Fakultě výtvarných umění a Fakultě stavební Vysokého učení technického v Brně v rámci výzkumu pro PLATO navíc jako první napsala obsáhlý a objemný odborný text o architektuře kina Kosmos, který je publikován v online nakladatelství galerie PLATO, platformě Octopus Press, octopus-press.cz.

Medailonky vystavujících najdete na konci zprávy, [kurátorský text](#).

Kino Kosmos v Třinci bylo uvedeno do provozu v roce 1968. Originální stavbu, jejíž střešní konstrukci tvoří hyperbolický paraboloid zavěšený na ocelových lanech, navrhli slovenští architekti Ladislav Bořuta a Alois Daříček.

Dorota Jurczak: Pyk, Sciak etc.

Druhým zahajovaným projektem je výstava polské umělkyně **Doroty Jurczak** (*1978) s názvem **Pyk, Sciak etc.** „Umělkyně nás zaujala svou schopností vytvářet fantaskní světy, které oscilují mezi elegancí a groteskou a citlivě reflektují témata tělesnosti a identity. Pro nás symbolicky patří i do konceptu Kina Kosmos, její díla dokážou mimořádně vnímavě vystihnout atmosféru místa i vyprávění, a zároveň se vážou k tradičním řemeslným

PLATO

technikám, které mají ve folklorní vrstvě regionu své místo,“ objasňují své kurátorské rozhodnutí Daniela a Linda Dostálkovy. V PLATO umělkyně představuje kolekci děl zahrnující keramické reliéfy, bronzové objekty a kresby, v níž ústřední roli hrají záhadné, křehké a zneklidňující bytosti, často inspirované východoevropskou ikonografií.

Její hlas má v PLATO i další významnou polohu – specifickým způsobem zobrazuje zvířata, která jsou pro dramaturgii PLATO dlouhodobě důležitá. Název výstavy *Pyk, Sciak etc.* souvisí se sochami keramických vepřů, které stály u samotného začátku rozhodování o výběru děl pro ostravskou výstavu. Tři keramické busty – *Pyk, Sciak a Kanka* – tvoří jakousi páteř celého vyprávění. Prase jako motiv nese silnou symboliku, často spojovanou s nečistotou a animalitou, ve výstavě se však objevuje v pohádkové podobě, s výrazy, které působí citlivě a empaticky. *„Už je ani nevnímáme jako zvířata, ale spíše jako karikatury lidí, v nichž lze snadno rozpoznat vztahy a situace ze společenského života. Tyto tři busty se pak ve výstavě propojují s vyobrazeními dalších zvířat i fragmentárních lidských postav, čímž společně vytvářejí vrstevnatý, poetický a zneklidňující ekosystém,*“ uzavírají kurátorky.

Dorota Jurczak se zúčastnila řady mezinárodních výstav a její tvorbu představily například Tate Modern v Londýně, Van Abbemuseum v Eindhovenu, Muzeum současného umění v Bordeaux a MoMA PS1 v New Yorku. Umělkyně žije v Palermu.

Medailonek najdete na konci zprávy, [kurátorský text](#).

Klíčky, já a svět

Souběžně uvedenými výstavami se otevírá i druhá část projektu *Klíčky* v prostoru zvaném *Klíčová dírka*, který má na starosti kurátorka Edith Jeřábková. *„Klíčky chtějí dát hlas těm, kdo v galerii působí jako návštěvníci a návštěvnice. V minulém roce nám v tomto sále zanechali svoje díla a my je nyní vystavujeme,*“ uvedla ke konceptu kurátorka a dodává: *„Jako galerie si vytváříme svůj vlastní obraz o tom, kdo jsou naši návštěvníci a návštěvnice, a ani oni se mezi sebou jako veřejnost navzájem nevidí. Tento vztah chceme postupně měnit“*.

Tentokrát se do přípravy výstavy zapojily děti z klubu *Ahoj děcka*, které svůj výběr i kurátorsky komentovaly; jejich interpretace je i součástí katalogu prací (většinou) neznámých autorů a autorek, který u příležitosti projektu vychází. *„Doporučuji si interpretace přečíst.*

PLATO

Potvrzuje se mi, že názor na tento svět by měla mít možnost sdílet už batolata,“ uzavírá Edith Jeřábková.

PLATO je dynamická a otevřená instituce založená městem Ostrava. Aktuální podoby současného (vizuálního) umění zprostředkovává od roku 2016. Od září 2022 sídlí v budově bývalých historických jatek, jejichž konverze se umístila v pětici finalistů evropské architektonické ceny Miese van der Rohe 2024.

Kontakt pro média:

Dita Eibenová

dita.eibenova@plato-ostrava.cz

(+420) 739 678 915

Kino Kosmos

Vladimír Bichler, Persijn Broersen & Margit Lukács, Andreas Greiner, Calla Henkel & Max Pitegoff, Selmeci Kocka Jusko, Stéphanie Lagarde, Rudolf Štafa, Markéta Žáčková

29/5–26/10/2025

Vernisáž 28/5 v 18 h

Kurátorky: Daniela a Linda Dostálkovy

Vladimír Bichler, profesí stomatolog, ale také fotograf, dlouhodobě dokumentuje prales Mionší v Moravskoslezských Beskydech, jednu z nepozoruhodnějších přírodních lokalit České republiky. Extrovertní povaha zaměstnání lékaře je tak harmonizována v prostředí věčného lesa, jehož atmosféru Bichler autenticky zprostředkovává. Autorskou publikaci *Starý les* vydalo umělci, jenž žije v Třinci, v roce 2019 pražské nakladatelství Kant.

Andreas Greiner vytváří nová a provokativní vyprávění o vztahu mezi člověkem a přírodou, která zahrnují umělou inteligenci, živé organismy i ohrožené ekosystémy. Usiluje o změnu perspektivy, jež ruší tradiční dělení mezi přírodou a kulturou, lidským a ne-lidským. Jeho díla, často stylizovaná a plná symboliky, evokující kontext vědeckých experimentů, zkoumají vliv člověka na biologické a atmosférické procesy naší planety. Greinerovo dílo bylo představeno na mezinárodních výstavách, jako jsou trienále v Jokohamě, bienále Pro změnu (Biennale for Change, 2021) ve Vídni, bienále Umění a městská příroda 2023 v Ženevě a také v institucích, jako jsou Berlinische Galerie, Hamburger Kunsthalle a Centre Pompidou v Paříži. Umělec žije v Berlíně.

Calla Henkel & Max Pitegoff tvoří umělecké duo. Pracují napříč širokým spektrem médií a jejich tvorba se zaměřuje především na otázky povahy performance. Úzce se odráží v jejich angažmá zakladatelů, autorů a režisérů berlínského baru Times a následně prostoru pro performance New Theatre. Zde zkoumají aspekty spolupráce: diskutují o rolích, které

PLATO

jednotlivci přijímají v rámci komunity, a snaží se vytvářet díla, v nichž mohou různí umělci a jejich tvorba vzájemně interagovat a překrývat se. Práce dua Henkel & Pitegoff byly představeny na samostatných výstavách v galerii Reena Spaulings v New Yorku, Town House v Los Angeles, Schinkel Pavillon v Berlíně či Whitney Museum of American Art v New Yorku. Umělci žijí v Los Angeles.

Dílo **Rudolfa Štafy** bylo úzce spjato s Třineckými železárnami. Pracoval v místním propagačním ateliéru, později pak – inspirován prací s hutním materiálem, pochopením jeho zvláštností, estetických účinků a možností tvarování – našel svou uměleckou identitu. Sochařská i malířská symbolika umělcova díla vychází z modernistického tvarosloví, námětem především figurativních děl je harmonie člověka s přírodou. Mezi významná díla Rudolfa Štafy patří plastiky v Třinci, například Kosmické slunce a Vodní plastika v areálu Základní školy Slezská, plastika Mateřství na náměstí T. G. Masaryka či figurální reliéf a Totem svobody původně zasazený před budovu kina Kosmos. Umělec žil v Třinci.

Stéphanie Lagarde ve svých videoesejích kriticky zpochybňuje naše vnímání materiálů a zdrojů, které často vede k potřebě ziskovosti. Zaměřuje se na situace, v nichž jak živí, tak neživí aktéři používají různé strategie k tomu, aby si udrželi nebo zpochybnili kontrolu nad reálnými i virtuálními oblastmi, a to prostřednictvím systémů znaků, objektů a jazyků. Umělkyně vytváří konfliktní scénáře za pomoci kombinace zvuků, obrazů a textů, které mají často spekulativní charakter. Práce Stéphanie Lagarde, která žije v Paříži, představilo například Muzeum současného umění v Aténách, Kunstmuseum v Bonnu a Tallinn Art Hall, kromě toho za ně získala ocenění na mezinárodních festivalech krátkých filmů v Bukurešti, Leidenu, Pekingu či Poznani.

Selmeci Kocka Jusko (Alex Selmeci & Tomáš Kocka Jusko) tvoří jako umělecké duo. Vytvářejí komplexní intermediální instalace, nebo naopak prezentují soubory fyzických objektů, jež fungují jako energetické kapsle. Tyto objekty mohou být buď nástroji vedoucími k vytvoření komplexní situace, nebo jejími vedlejšími produkty. Tato nejednoznačnost generuje napětí, které však zároveň vyzařuje překvapivý klid. Autoři narušují tradiční výstavní formáty a zkoumají fluiditu interpretačních mechanismů skrze vrstvení vizuálních a prostorových struktur. Zkoumají tak vztah mezi vizuální reprezentací, pamětí a percepcí, přičemž využívají experimentální přístupy ke struktuře výstavního prostoru. Selmeci a Kocka Jusko žijí v Praze a samostatně vystavovali v MeetFactory, v Galerii NoD a v dalších institucích.

Persijn Broersen & Margit Lukács tvoří umělecké duo. Pracují s předpokladem, že s množstvím technologií, které neustále citují, odkazují, vkládají a retweetují, se zásadně změnil způsob, jakým jsou příběhy vyprávěny. Velká část praxe umělců je formována těmito otázkami, jež jsou hluboce zakořeněné v jejich zájmu o fungování médií i technologií a spojené s politikou zobrazování krajinných motivů čerpaných z politických, mytologických, umělecko-historických a filmových zdrojů. Jejich práce složené z projekcí, digitálních animací a prostorových instalací vystavilo například Stedelijk Museum v Amsterdamu, Muzeum současného umění v Gentu, Centre Pompidou v Paříži, Expo v Šanghaji, Haus der Kunsten der Welt v Berlíně a další instituce. Umělci žijí v Amsterdamu.

Markéta Žáčková je kurátorka a kritička umění a architektury. Působí na katedře teorií a dějin umění Fakulty výtvarných umění VUT v Brně, kde zároveň zastává post proděkanky.

PLATO

Její výzkum se soustředí na dějiny urbanismu, územního plánování a na vztah mezi uměním a architekturou, přičemž zkoumá i související mocenské a zadavatelské praktiky. Jako spoluzakladatelka CCEA – Centra pro středoevropskou architekturu a členka kurátorského týmu Café Utopia se podílí na formování současného architektonického a kulturního diskurzu. Autorka žije v Brně.

Dorota Jurczak

Pyk, Sciak etc.

29/5–26/10/2025

Vernisáž 28/5 v 18 h

Kurátorky: Daniela a Linda Dostálkovy

Dorota Jurczak ve svých temných a fantastických dílech konstruuje jedinečnou mytologii, jejíž postavy jsou záhadné, křehké a zároveň zneklidňující, často inspirované východoevropskou ikonografií. Její práce se vyznačuje vysokou stylizací, která připomíná útržky mystického vyprávění, jež se vymyká tradiční logice. Umělkyně čerpá z tradice loutkového divadla, jež je známé schopností oživovat postavy a proměňovat je v nositele příběhů, což je nezbytné pro pochopení jejího díla. Stejně jako v českém loutkovém divadle, kde loutky existují v napětí mezi animací a mrtvou hmotou, i její postavy žijí v podivných, snových světech, nesoucích tuto paradoxní dynamiku. Zůstávají v neustálém dialogu mezi křehkostí a temnou silou, což dodává jejich zjevení znepokojivý, ale zároveň fascinující charakter. Umělkyně se zúčastnila řady mezinárodních výstav a její díla byla představena například v Tate Modern v Londýně, Van Abbemuseum v Eindhoven, Muzeu současného umění v Bordeaux a MoMA PS1 v New Yorku. Žije v Palermu.

Klíčky, já a svět

29/5–26/10/2025

Vernisáž 28/5 v 18 h

Kurátoři a kurátorky: Edith Jeřábková, Gabriela Pilařová, Jana Adamec Tkáčová a děti z klubu Ahoj děcka Delfína Adamcová, Jakub Čura, Adam Gongala, Max Gongala, Helena Chotárová, Zuzana Chotárová, Anastázie Jurčíková, Ondřej Panáček, Félix Puškaš, Mikuláš Puškaš

PLATO, Porážková 26, Ostrava

Otevírací doba: denně od 10 do 18, ve středu do 20 hodin, v pondělí zavřeno

Vstupné (3 typy podle sympatií návštěvníka k instituci):

Fandíš – 1 Kč; Podporuješ – 30 Kč; ♥ – 100 Kč

plato-ostrava.cz